”En nutida form av slaveri”

De kom från Rumänien. 54 förväntansfulla män, med förhoppningen att snabbt tjäna en slant på svenska kalhyggen. Hoppet kom på skam. De känner sig blåsta av Jan Karlsson Skog AB. Här är historien om en av dem, **Costin Ciprian**, 23.

Text: **COSTIN CIPRIAN och ANDERS ELGHORN**

Jag rekryterades av en rumänsk partner till Jan Karlsson Skog AB. Det fanns en hake: det skulle kosta mig 300 euro att komma till Sverige. Jag accepterade överenskommelsen sedan jag fått ett officiellt mejl från JK Skog AB där de medgav att de samarbetade med de rumänska agenterna.

Jag hade då två kvalificerade jobb i Rumänien, men tjänade ändå inte mer än hälften av det JK Skog utlovade i annonsen på internet. Mellan 1 500 och 2 000 euro i månaden kunde man tjäna. Plus övertid och annat.

Brorsan följde med. Arbete skulle finnas från dagen vi anlände till mitten av december. Allt kändes bra.

Den 2 augusti nådde vi, 54 rumäner, Storvreta i Uppland efter tre dagar i buss. Ingen mötte oss. Efter fyra timmars väntan i regn och kyla började paniken sprida sig, när vi tänkte att vi kanske blivit lurade.

Där satt vi utomhus tills JK:s hyresvärd erbjöd oss att sova i hans källare. Så, efter tre dagar och 400 mil i buss, stuvades 54 själar in i en källare utan möbler, utan mat, utan vatten, utan möjlighet att ens byta kläder. Vi var i moraliskt förfall, olyckliga och eländiga.

Företagets ansvariga skyllde på den rumänska agenten som hade lurat oss. Jan Karlsson hade bara begärt 20 personer och här stod vi, 54 förtvivlade rumäner.

Jag och min bror fick ansvar för varsin bil och kartor. Efter tre dagar i buss och två dagar i en mörk, kall och fuktig källare förväntades vi köra 100 mil från Storvreta till Kattisavan i Västerbotten.

Vi skrev också på några tomma kontrakt och löften om att få betalt exakt vad JK:s rumänska partner hade lovat oss.

Resan höll på att sluta illa. Brorsan somnade vid ratten. Som tur var satt det en vaken kille bredvid honom och styrde bilen rätt.

Vi anlände till Kattisavan morgonen därpå och allt tycktes ordna sig till det bästa. Tyvärr var det två som tog sig friheten att stjäla i en butik. Jag ville för allt i världen inte bli hemskickad på grund av andras misstag, så jag avslöjade tjuvarna som tvingades betala vad de stulit. Det gjorde mig inte direkt populär bland rumänerna.

Herr Sture Engman bad mig plocka ut tolv kolleger för att börja arbeta omedelbart. Självklart valde jag brorsan och folk från min egen region. Ingen tog illa upp för det.

Jag arbetade vanligtvis mellan fem på morgonen och 17–18 på kvällen, veckans alla dagar. Vi skulle sätta 2 000 plantor om dagen för att tjäna 91 kronor i timmen. Men ibland låg hyggena långt bort och ibland var det svåra förhållanden.

Dagarna gick. Uselt väder och dåliga kläder gjorde att allt blev sämre. Vi hade inte ett enda dokument som bevisade att vi var anställda av JK Skog. Och ingen visste exakt vad betalningen var. Inte ens när vi fått våra kontrakt förstod vi om vi skulle få betalt för körning, övertid eller ledarskap.

När jag senare tittade igenom mina kollegors lönespecifikationer fanns där inget samband mellan deras arbete och hur mycket de tjänade.

Bulvanerna i Rumänien drog in 156 600 kronor

▶ **Euron stod** när detta skrevs i 9,67 kronor. 300 euro, som bussresan till Sverige kostade Costin Ciprian, blir alltså 2 900 kronor. Om alla 54 rumäner betalade den summan blir inkomsten till de rumänska agenterna 156 600 kronor.

Costin Ciprian pluggar internationell ekonomi och har skrivit två böcker. På Kattisavans camping utanför Lycksele bodde han med flera andra rumäner.
Foto: JAN JOHANSSON

Jag uppmanade dem att vägra arbeta tills företaget levererade en kopia på kontraktet och höll med regnkläder.

Stressen ökade. Folk reste hem. Till sist stack min bror också, besviken över hur det svenska företaget behandlat honom. Han åkte utan att ta ut någon lön från JK Skog AB.

»Jag har behandlats som ett djur.«

Ledningen var missnöjd. Det gick ut över mig. Jag fick sparken för att jag saknade ledaregenskaper, sa de. Men jag var inte anställd som arbetsledare, jag var anställd för att arbeta som plantör och röjare.

Jag sades upp på telefon av förmannen, dels för det där med ledaregenskaperna, dels för att mina kolleger vägrade arbeta tillsammans med mig, påstod de. Det förnekades av mina kamrater.

Något hade väl uppsägningen att göra med att jag uppmanat mina kollegor att vägra arbeta. JK Skog såg mig som ett hot i deras utnyttjande av människor. Jag förstod att de hade brutit mot kollektivavtalet.

Herr Engman sa åt mig att åka raka vägen till Storvreta, annars skulle jag varken få ut lön eller betalt för det jag handlat i butiken i Kattisavan. De stoppade en biljett från Lycksele i handen på mig. Kostnaden drog företaget från lönen. De lovade att jag skulle bli mött på Uppsala station.

Det var en söndag morgon. Ingen kom. Jag ägde inte ett öre. Så jag gick. Full av misstrostan tog jag hela min packning och gick till fots från Uppsala till Storvreta (närmare två mil).

I Storvreta var kontoret stängt. Jag frös och hade feber. Till slut fick jag bo i ett garage hos samma man som låtit oss bo i sin källare.

På måndagen träffade jag Birgitta, Jan Karlssons personalchef. Jag bandade samtalet med henne, 45 minuter. Det hela var ett olyckligt missförstånd med herr Engman, sa hon. Hon var mycket vänlig och lät deltagande tills jag avslöjade att jag tänkte stämma JK Skog. Då anklagade hon mig för att vara en konspiratör och uppviglare av 54 människor.

När hon sa åt sin kollega att skriva ut min lön, hör man henne säga på bandet: ”Räkna på 91 kronor i timmen. Bara för den här mannen.” Jag lämnade deras kontor med en bitter eftersmak av förnedring.

JK:s förhållande till utländsk arbetskraft saknar respekt och moral. De exploaterar människor i en form av nutida slaveri.

4 100 kronor fick jag ut för tre veckors arbete, efter skatt och avdrag för boende och en del förskott. 200 euro skickade jag till en vän i Rumänien och resten gick åt under en vecka i Stockholm där jag sökte arbete.

Jag träffade några andra av de 54. De hade inte ens pengar till att återvända hem till Rumänien. Människor med familjer och barn grät öppet på grund av sitt misslyckande.

Onsdag 24 september åkte jag tillbaka till Rumänien. Nu samlar jag alla dokument som bevisar att jag har rätt för att stämma detta barbariska företag.

Jag har behandlats som ett djur.” ▶

Störst på skogsvård

▶ **Jan Karlsson Skog AB** är störst i Sverige på skogsvård och arbetar med markbearbetning, plantering och röjning i hela Sverige.

▶ **JK Skog är certifierat** enligt PEFC, vilket ska garantera att företaget behandlar inte bara skogen på ett riktigt sätt, utan också de människor som arbetar i den.

▶ **Anställda:** 40 årsanställda. Under säsong tillkommer cirka 600 säsongsanställda.

▶ **Ägare:** Jan Karlsson (bilden).

”Alla har fått minst 91 kronor i timmen”

JK Skogs personalchef Birgitta Rönnquist kommenterar artiklarna om JK Skog AB.

De tomma kontrakt han hänvisar till är ett helt vanligt anställningsformulär där man tar deras personuppgifter för att kunna skicka in till Skatteverket och för att kunna skriva ett anställningskontrakt. Det var på engelska och för Costin mycket lätt att förstå. Dessutom fick de ett informationsbrev på rumänska som talade om anställningsvillkoren vad gäller lön, arbetstidskonto, semesterersättning, avdrag för boende etc.

Uppgifterna att han jobbade från klockan 05.00 på morgonen till 17–18 på kvällen är rena lögner och kan lätt tillbakavisas av resten av gruppen. Dessutom har han själv godkänt både timantal och antal plantor.

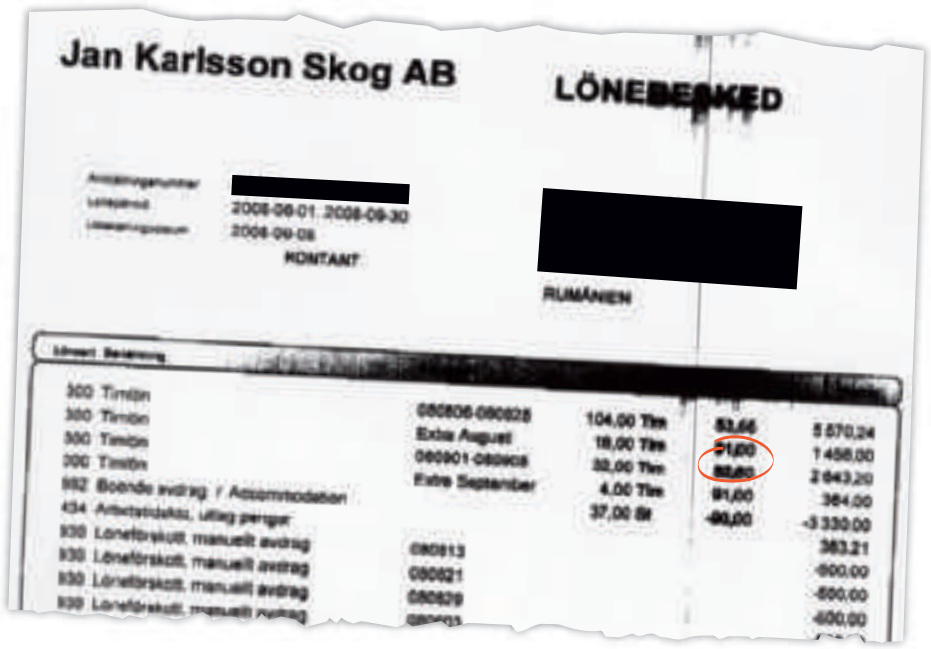
Då alla fått minst 91 kronor i timmen så finns det inga lönespecifikationer där de tjänar 50–70 kronor i timmen.

Costin blev uppsagd av vår arbetsledare på grund av att hela gruppen hotade att lämna eftersom Costin hade utsett sig själv till deras ledare vilket de inte accepterade. Förmannen hade dock inte befogenhet att säga upp Costin då alla uppsägningar ska gå via mig eller vår produktionschef. Jag talade om det för förmannen och han åkte till Costin, bad honom om ursäkt och erbjöd sig att ta tillbaka uppsägningen (vilket Costin själv verifierar i det långa brevet).

Costin vägrade då att återgå till arbetet och blev då nerskickad till Uppsala där hans första kommentar till vår hyresvärd var: Tror du man kan stämma dom på 30 000 euro. Jag erbjöd honom på nytt fortsatt arbete härnere i Uppsala men det ville han inte höra talas om utan han ville ha 3 000 euro för sina 3 veckors arbete.

Vi kom då överens om att vi skulle göra en slutlön.

Om avtalsenlig lön är att betrakta som slaveri så säger det mer om er själva än om oss.”

Jan Karlsson Skog AB

LÖNEBESKED

[redacted]

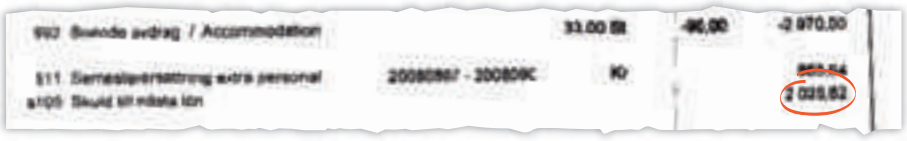
KONTANT

[redacted]

RUMÄNIEN

300 Timlön	080806-080828	104,00 Tim	53,56	5 570,24
300 Timlön	Extra August	18,00 Tim	91,00	1 456,00
300 Timlön	080901-080908	32,00 Tim	91,00	2 643,20
992 Boende avdrag / Accommodation	Extra September	4,00 Tim	91,00	364,00
434 Arbetstidskto, uttag pengar		37,00 St	-90,00	-3 330,00
930 Löneförskott, manuellt avdrag	080813			383,21
930 Löneförskott, manuellt avdrag	080821			-900,00
930 Löneförskott, manuellt avdrag	080829			-500,00
930 Löneförskott, manuellt avdrag	[illegible]			-600,00

”Det finns inga lönespecifikationer där de tjänar 50–70 kronor i timmen”, hävdar JK Skogs personalchef. Dagens Arbete har tagit del av rumänernas lönebesked. Skogsarbetaren ovan jobbade för 53.56 kr i timmen. Nedan ett exempel där en arbetare blivit skyldig företaget pengar efter kontant förskott och avdrag för boende.

992 Boende avdrag / Accommodation		33,00 St	-90,00	-2 970,00
511 Semesterersättning extra personal	20080907 - 20080930	Kr		[illegible]
9105 Skuld till nästa lön				2 035,62

”Vi hade väntat 20 rumäner, det kom 54”, försvarar sig Jan Karlsson. Tio av dem har nu fått den ersättning de har rätt till. Foto: UNT

En av fem fick ersättning

Tio av de 54 rumänerna har fått 25 000 kronor var av JK Skog AB sedan Skogs- och Träfacket trädde in. Övriga är spridda för vinden.

När slutlönen räknades ut stod tre av rumänerna på minus. Deras arbete på svenska hyggen slutade i en skuld till Jan Karlsson Skog AB i Storvreta.

På andras lönebesked står timlönen angiven till 50, 60 eller 70 kronor i timmen för planteringsjobb.

För Skogs- och Träfacket har affären JK Skog kostat mycken tid och pengar, trots att rumänerna inte är fackligt anslutna.

Skogs- och Träfacket tog uppgifter av rumänerna och räknade schablonmässigt ut vad de rimligen borde haft i lön och vad Jan Karlsson skulle betala. Fem av tio får nu till slut 26 174 kronor var och de andra fem 24 469.

Enligt JK Skog hade inte facket behövt skicka en betalningsuppmaning till företaget eftersom utbetalning ändå skulle ha skett 25 oktober. Det argumentet håller inte, enligt Skogs- och Träfackets Magnus Lindberg:

– Killarna hade ju åkt tillbaka till Rumänien. De hade hämtat sin slutlön med arbetstidskonto och semesterersättning. Firman hade inga kontaktuppgifter och inga kontonummer eller personnummer som de behöver för att kunna göra en riktig slutlön.

”Alla har fått 91 kronor i timmen”, hävdar JK Skogs personalchef Birgitta Rönnquist.

– Ja, säger Skogs- och Träfackets Magnus Lindberg. Efter vår uppgörelse. Men det stod ju 53 kronor i timmen på en av killarnas lönebesked. Och de har arbetat betydligt mer än de timmar som redovisas.

– Det skulle förvåna mig om det bara är de här tio som blivit lurade. Personligen tror jag det begås en hel del ganska grova överträdelser mot avtalet.

Historien är inte entydig. Från campingen i Kattisavan utanför Lycksele, där rumänerna bodde, berättar ägaren Rolf Persson om mindre roliga händelser. Flera av rumänerna smet från betalning i butiken, enligt Persson. Stugorna lämnades dessutom kraftigt ostädade med mera.

ANDERS ELGHORN